

DE WETTELIJKE REGELING VAN HET ACCOUNTANTSBEROEP IN NEDERLAND

door A. M. van Rietschoten.

Met vreugde heb ik mij gezet tot het schrijven van een stukje naar aanleiding van de bijdrage van de Blaey, opgenomen in het Februari-nummer. In de eerste plaats met vreugde, omdat het M.A.B. terug is en vakonderwerpen weer in openlijke discussie kunnen worden gebracht, zonder kans daarmede het beroep te schaden. Daarnaast met vreugde, omdat de Blaey een onderwerp aansnijdt, dat voor de ontwikkeling van het beroep van groote betekenis zou kunnen zijn. Bij de omschrijving van het probleem maak ik gebruik van de terminologie „wettelijke regeling van het accountantsberoep”, waar de Blaey spreekt van „ordening”. Ik doe dit in de eerste plaats, omdat ik daarbij blijf bij de terminologie, die in de discussie over dit onderwerp tot nu toe gebruikelijk is, hetgeen van waarde kan zijn, omdat ik het probleem algemeener zie, dan ik meen, dat de Blaey het behandelt. In het bijzonder wensch ik de ontwikkeling der omstandigheden in en na den oorlog 1940/45 niet als uitgangspunt te kiezen, maar deze als een ontwikkelingsfase in dit probleem onder oogen te zien, waarbij de term „ordening”, als in veler oog sterk aan de periode in en na den oorlog verbonden, liever niet moet worden gebruikt.

Het probleem zou ik als volgt willen omschrijven:

In welke mate moet bij een wettelijke regeling van het accountantsberoep een afzonderlijke plaats worden gegeven aan de accountants in dienst van de overheid eenerzijds en aan de public-accountants anderzijds.

Over de wenschelijkheid van een wettelijke regeling behoef ik met de Blaey niet van gedachten te wisselen. Wel komt het mij gewenscht voor een korte analyse te geven van haar origine.

Daarbij moet voor oogen worden gehouden, dat het beroep zijn hoofd-functie vervult in het maatschappelijk verkeer en dat alleen uit die functie de differentiatie naar een afzonderlijk beroep kan worden verklaard. Welke was de verkeersbehoefte, die bij het ontstaan en in de eerste ontwikkelingsperiode van het beroep, de allesbeheerschende betekenis heeft gehad? Dat is de behoefte van de vermogensmarkt geweest om een oordeel over de stukken, waarnaar op die markt de beslissingen moesten worden genomen, de jaarstukken van de ondernemingen. Welke eischen werden aan dat oordeel gesteld? Onafhankelijkheid, vakbekwaamheid en integriteit.

Reeds de oprichters en de eerste gróndvesters van het N.I.v.A. hebben blijk gegeven dit te verstaan. In de statuten hebben zij de maatregelen tot waarborging van die vereischten vastgelegd, maar daarenboven in de doelstelling van de beroepsorganisatie de wensch tot uitdrukking gebracht deze door haar naar vermogen vervulde taak over te dragen aan hooger gezag. Sinds zijn oprichting streeft het N.I.v.A. naar de wettelijke regeling van het beroep.

Mocht in den beginne de buitenwacht nog wel gemeend hebben, dat dat streven ten doel had de belangen van de leden in de eerste plaats te dienen en niet die van het maatschappelijk verkeer, in beroepskringen houd ik het voor een gevestigde meening, dat het eigen belang niet bepalend is geweest, maar het bewustzijn van de eischen, welke het beroep moet stellen.

Het inzicht, dat voor dit beroep een wettelijke grondslag niet kan worden gemist, is even oud als het beroep zelve.

Wat mogen dan de omstandigheden zijn, die de meening wekken, dat die wettelijke regeling nu urgenter zou zijn dan ooit?

Ik meen die in het algemeen als volgt te kunnen omschrijven:

De verkeersbehoefte aan een oordeel over verantwoordingsstukken van het bedrijfsleven, heeft zich niet beperkt tot de behoefte van de vermogensmarkt. Incidenteele behoeften als die van de Board of Trade resp. het Britsche Consulaat in de periode 1914—1918 daar latende, is de eerste omvangrijke behoefte ontstaan uit de toepassing van de Inkomstenbelasting 1914, tijdelijk sterk aangezet door de toepassing van de Oorlogswinstbelasting, doch daarna weer in rustiger banen teruggekeerd. Hierbij kwam het Rijk als partij in het verkeer optreden, het voorzag in zijn behoefte door een Rijksaccountantsdienst. Opgemerkt worde, dat de belangstelling van den fiscus voor verantwoordingsstukken van het bedrijfsleven, tengevolge van het feit, dat Naamlooze Vennootschappen niet aan de Inkomstenbelasting, doch aan een uitdeelingsbelasting werden onderworpen, zich niet in de eerste plaats richtte naar de grootere ondernemingen, doch naar de kleinere, uitzonderingen daargelaten. Sinds de crisis-omstandigheden na 1929 nieuwe behoefte bij het Rijk, omdat regelend zou worden opgetreden; de crisis-accountantsdienst ontstond. Een nog sterkere bemoeienis van het Rijk met het bedrijfsleven in de bezettingsjaren, op het gebied van productie, distributie en prijzen; accountantsdiensten van de departementen van Handel en Nijverheid en van Landbouw- en Visserij. Met de winstbelasting, later de Vennootschapsbelasting, gaat de fiscale belangstelling zich ook in het bijzonder tot de verantwoordingsstukken van de grootere ondernemingen richten, groote toeneming van de taak van den accountantsdienst van het Departement van Financiën. De vraag naar deskundig oordeel over verantwoordingsstukken is enorm toegenomen, ziedaar de omstandigheden, die de meening wekken, dat een wettelijke regeling urgenter kan zijn dan ooit.

In hoeverre wettigt deze ontwikkeling een zoodanig verschil in de vereischten voor den public-accountant en den accountant in overheidsdienst, dat deze scheiding als grondslag in een wettelijke regeling zou moeten worden opgenomen?

Aanleiding daartoe zou alleen kunnen liggen in een wezenlijk verschil tusschen de verschillende hiervoren aangeduide verkeersbehoeften. Ik moge daarom eerst probeeren een algemeene omschrijving van deze behoeften te geven. In de eerste plaats is er de behoefte aan een oordeel, of de gegeven verkeersregelen zijn nageleefd, een uitvoering dus van repressief toezicht. Daarnaast neemt nog een plaats in de behoefte aan een oordeel over gegevens, welke de grondslag moeten vormen voor de bepaling van te geven nieuwe verkeersregelen.

Reeds het onderzoek, leidende tot de verklaring ten behoeve van de vermogensmarkt, is een onderzoek naar de naleving van de toepasselijke, geschreven en/of ongeschreven verkeersregelen. In de wijze, waarop het beroep zijn standpunt heeft bepaald in het vraagstuk van de geheime reserves bij de verklaring ten behoeve van de vermogensmarkt, ligt een voorbeeld van de toepassing van een ongeschreven verkeersregel met alle evolutie-mogelijkheid en -noodzaak van dien.

De hiervoren aangeduide behoeften zijn alle van denzelfden aard. Zij bestaan in een oordeel ten behoeve van derden over de vraag, hoe het gedrag van autonome organisaties is geweest ten aanzien van bestaande verkeersregelen resp. wat het gevolg zal zijn van toekomstige verkeersregelen.

Aan de genoemde vereischten voor een dergelijk oordeel t.w. onafhan-

kelijkheid, vakbekwaamheid en integriteit moet in al deze gevallen worden voldaan, wil de beroepsfunctie worden vervuld. De sanctie op de niet-vervulling van de beroeps-functie is het verlies van den bestaansgrond van het beroep.

En dit geldt nu naar mijne meening zoo goed voor den public-accountant als voor den accountant in overheidsdienst. Op grond daarvan meen ik, dat bij een wettelijke regeling van het accountantsberoep geen principiele scheiding mag worden gemaakt tusschen de accountants in overheidsdienst en de public-accountants.

Het grootste bezwaar, dat ik tegen de zienswijze van de Blaey heb, richt zich tegen de volgende uitspraak (M.A.B. Febr. '46, blz. 37 2e en 3e al. v.o.):

„Uit algemeen belang beschouwd is het noodzakelijk, dat tegenover „de zelfstandige publieke accountants zelfstandige overheidsaccountants „staan, die als collega's vakgenooten, elk *wetende, dat hij bepaalde belangen heeft te behartigen*, (cursiveering van mij, v. R.) „als deskundigen gebleken geschilpunten kunnen behandelen.

„Maatschappelijk beschouwd hebben beide functionarissen eenzelfde „functie, *zij het, dat ze tegengestelde belangen vertegenwoordigen*. (cursiveering van mij, v. R.).

Ik stel hier de meening tegenover, dat de functie zich verzet tegen het behartigen of vertegenwoordigen van een bijzonder belang.

Mogelijk ten overvloede wil ik hier nog vermelden, hoe ik de functie van den overheidsaccountant zou willen omschrijven. De overheidsaccountants (moeten) zijn de ambtenaren, aan wie door de overheid administratieve onderzoeken worden opgedragen, omtrent welker uitkomsten zij mededeeling doen aan de overheid. Zij moeten hun verantwoordelijkheid niet in de eerste plaats zien tegenover hun opdrachtgeefster, maar evenals de public-accountants tegenover het maatschappelijk verkeer. Objectiviteit is daarvoor primair.

De functioneele plaats van den overheidsaccountant brengt dan ook mede, in analogie met het vereischte voor den public-accountant, dat hij in geen geval een met beheers-bevoegdheden bekleede functie vervult. Ik wil daarmee niet zeggen, dat zoo'n functie niet zou kunnen worden opgedragen aan een ambtenaar, die de bevoegdheid heeft als accountant op te treden. Maar dan vervult hij die functie niet als overheidsaccountant. Er zijn toch ook leden van N.I.v.A. en V.A.G.A., die een leidende functie in het bedrijfsleven vervullen, maar dat zijn zij dan niet als accountants.

Op blz. 36, 3e al. v.o. geeft de Blaey een wensch te kennen ten aanzien van coördinatie van accountantswerkzaamheden opgedragen en aan public-accountants en aan overheidsaccountants, dien hij als volgt uitdrukt: „De overheidsaccountant behoort bij een goede ordening van het „accountantsberoep overwegend een aanvullende functie te hebben, „d.w.z. uitsluitend belast te worden met toezicht op door den publieken „accountant gecertificeerde stukken, voor zoover zulks met het oog op „de naleving der wetgeving vereischt wordt”.

Ik merk op, dat voorwaarde voor die methode is, dat de public-accountant een objectief standpunt inneemt bij de beoordeeling van de problemen, welke zich bij zijn onderzoek voordoen. Daarmede zou niet te rijmen zijn, dat de public-accountant, „bepaalde belangen te behartigen heeft”.

Op grond van zijn gedachtengang zou de conclusie als volgt moeten worden getrokken: als de overheid gecertificeerde stukken voorgelegd

krijgt, is er in de daardoor gedekte materie geen accountantswerk meer te verrichten, ongeacht of het certificaat gegeven is door een public-accountant of door een accountant in overheidssdienst.

Hoogstens kan er in bepaalde gevallen een tuchtrechtelijk onderzoek noodig zijn.

Mogelijk ten overvloede moge ik nog trachten uit het ongerijmde aan te toonen, dat het standpunt van de Blaey onaanvaardbaar is. Wanneer de overheidsaccountant de objectiviteit niet in acht neemt als grondslag voor de vorming van zijn oordeel, hoe staan belanghebbenden er dan voor in die talloze gevallen, waarin zij geen kennis krijgen van de uitkomsten van het onderzoek. Bij prijs-onderzoeken, leidende tot vaststelling van voor een geheel bedrijfstuk geldende prijzen komt dit, als ik goed ben ingelicht, herhaaldelijk voor. Principieel moet het voorkomen bij de onderzoeken naar gegevens, welke moeten dienen als grondslag voor uit te vaardigen nieuwe regelen.

De Blaey gebruikt in zijn motiveering (blz. 36 al. v.o.) de stelling, dat voor den overheidsaccountant, naast normale accountantskennis een speciale kennis op juridisch gebied wordt vereischt.

De accountant is bij definitie de deskundige op het gebied van het financieel verkeer van het bedrijfsleven. Wordt dat verkeer gebonden aan bepaalde regelen, dan is de accountant de aangewezen om tot het oordeel te komen, of die regelen zijn nageleefd. Doch de vereischten, waaraan die regelen op zichzelf moeten voldoen, worden nog niet primair bepaald door de vraag of de accountant de regelen voldoende kan verstaan om de naleving te constateeren. Het eerste vereischte is, dat het bedrijfsleven wordt onderworpen aan zoodanige regelen, dat de leiders der bedrijven die regelen kunnen doen naleven. Dat beteekent, dat hun staf in staat moet zijn de gegeven regels te verstaan, terwille van voldoende rechtszekerheid voor de bedrijven. Op dien grond kan het niet anders of den accountant kan dan ook de eisch worden gesteld de verkeersregelen voldoende te kennen om de naleving te constateeren, voor zoover dat door een administratief onderzoek mogelijk is.

Trouwens de Blaey gaat wel uit van een omvangrijke bemoeienis van de overheid met het bedrijfsleven, maar ik mag hem toch niet toeschrijven, dat hij meent, dat die bemoeienis zich zal uitstrekken tot een blijvende uitschakeling van de vermogensmarkt voor de voorziening in de vermogensbehoefte van de ondernemingen. Dan staat of valt de historische functie van den public-accountant met de mogelijkheid, terwille van het onderzoek ten behoeve van de vermogensmarkt, te bepalen, of de verkeersregelen zijn in acht genomen, al moge het zijn, dat ieder detail daar niet even gewichtig is. Dit is strijdig met het door de Blaey gestelde (blz. 38, 6e al. v.b.), dat de rechtsverhouding van de onderneming tot de overheid zoodanig ingewikkeld wordt (of blijft), dat alleen gespecialiseerde accountants elk voor hun deelgebied voldoende deskundig zijn om tot een gefundeerd oordeel te komen. De door de overheid toe te passen specialisatie harer accountants kan slechts een vraagstuk zijn van verbetering van de proportionaliteit.

Dat de verkeersregelen thans te ingewikkeld en te weinig constant zijn om ze goed te kunnen hanteeren, hetgeen door de Blaey zoo breed wordt uitgemeten, zal ik hem niet betwisten. Ik merk te dien aanzien echter op, dat de overheid ten deze te ver is gegaan. Mogelijk onder den drang van noodomstandigheden niet ten onrechte, doch alleen om van elke verbetering van den nood gebruik te maken op den ingeslagen weg terug te gaan en de rechtsregelen te vereenvoudigen.

Terecht maakt de Blaey zich zorg over de vraag, of de accountantsstand in staat geacht mag worden de naleving van de huidige verkeersregelen voor het bedrijfsleven vast te stellen. Ik acht dit geen vraag. De beschikbare capaciteit is naar mijn meening verre overschreden. Een van de consequenties daarvan behoort te zijn, dat men van tal van bijkomstige details in de naleving afziet, omdat snelle toeneming van de capaciteit onmogelijk is.

Dat het beroep ten deze niet diligent geweest zou zijn, mag niet worden gesteld. Het N.I.v.A. heeft door de bemoeienis, die het sinds zijn oprichting heeft genomen met opleiding en examineeren van toekomstige beroepsgeenooten, ook onder bezwarende omstandigheden, getoond zich zijn plicht bewust te zijn. Het is dan ook spijtig, dat de Blaey (blz. 35, 2e al. v.o.) schrijft: „Veel van hetgeen voor het bovenstaande vereischt wordt is op dit oogenblik reeds aanwezig bij de voornaamste accountantsorganisaties hier te lande, *als* (cursiveering van mij. v. R.) het N.I.v.A. en de V.A.G.A.”

Mijn meening is, dat het N.I.v.A. de voornaamste accountantsorganisatie hier te lande is en met de V.A.G.A. de eenige organisatie is, die tot de voornaamsten kan worden gerekend.

Naschrift.

Met veel belangstelling heb ik kennis genomen van het artikel van collega Van Rietschoten.

In mijn naschrift op het artikel van collega Wintersteyn heb ik reeds op de komst van dit artikel gezinspeeld.

Dankbaar ben ik dat Van Rietschoten zich de moeite gegeven heeft zijn zienswijze over het zoo belangrijke vraagstuk van de „wettelijke regeling van het accountantsberoep in Nederland” principieel te belichten.

't Eenvoudigste lijkt me het artikel op den voet te volgen om mijn zienswijze tegenover die van Van Rietschoten te stellen:

Allereerst de vraag of te spreken is over „ordening” of „wettelijke regeling” van het accountantsberoep in Nederland. Zeer bewust heb ik 't woord „ordening” gekozen.

Mijn motieven waren daarvoor:

- 1e. dat de uitdrukking „ordening” de jaren vóór en tijdens den oorlog algemeen gebruikelijk was geworden.

Al wil ik gaarne erkennen dat tijdens den oorlog het woord geen al te besten klank heeft gekregen, toch moge dit geen aanleiding wezen om van het woord zelve afstand te doen, zoolang in 't spraakgebruik zoo'n woord wordt gebruikt.

En zulks is toch zeker op dit oogenblik nog 't geval.

- 2e. dat „ordening” m.i. een ruimer strekking heeft dan „wettelijke regeling”.

In mijn artikel heb ik me dan ook niet beperkt tot de wettelijke regeling, doch heb de organisatie van het accountantsberoep „*als geheel*” in de behandeling betrokken.

'k Behoef slechts te verwijzen naar de beschouwingen over het overheidsaccountantsberoep om dit te illustreeren. Dit is toch een vraagstuk dat verder gaat dan de wettelijke regeling van het beroep alleen, omdat het de interne structuur van een deel van het accountantsberoep betreft, de band tusschen dit deel van het beroep en het overige deel van het beroep aan de orde stelt.

'k Geloof dan ook niet dat het juist is dat door mij het probleem beperkter wordt gezien dan door Van Rietschoten. Integendeel. 'k Meen dat door mij 't probleem zelfs ruimer wordt gezien.

Niet juist is ook dat door mij de ontwikkeling in en na den oorlog 1940/45 als uitgangspunt is gekozen.

Voor zoover die periode door mij ter sprake is gebracht, is dit slechts geschied om te doen zien dat deze periode — terecht door Van Rietschoten een ontwikkelingsphase genoemd — de verhoudingen in het accountantsberoep ingrijpend heeft gewijzigd.

En daarmee zijn we gekomen tot het kernpunt in het betoog van Van Rietschoten, nl. de vraag of bij de wettelijke regeling van het accountantsberoep een afzonderlijke plaats moet worden toegekend aan de overheidsaccountants eenerzijds, de publieke accountants anderzijds. Van Rietschoten geeft dan allereerst een overzicht over de ontwikkeling van het accountantsberoep in ons land. Grootendeels kan ik me daarmee vereenigen, al ben ik overtuigd dat ten aanzien van bepaalde details een andere opvatting mogelijk is.

'k Wil daar echter niet op ingaan, omdat zulks voor deze gedachtenwisseling niet van wezenlijk belang is.

Van Rietschoten stelt dan de vraag of deze ontwikkeling van het accountantsberoep een zoodanig verschil in de vereischten voor den publieken accountant en den overheidsaccountant vraagt, dat deze scheiding als grondslag in een wettelijke regeling zou moeten worden opgenomen.

Hij betoogt dan dat dit alleen 't geval is als er een wezenlijk verschil bestaat in de behoeften van het verkeer, welke als volgt gezien worden:

- 1e. Oordeelvelling over naleving van verkeersregelen.
- 2e. Oordeelvelling over gegevens, welke de grondslag moeten vormen voor nieuwe verkeersregelen, waarvoor noodig is *onafhankelijkheid*, *vakbekwaamheid* en *integriteit* (cursiveering van mij, de Bl.), wat zoowel voor den publieken accountant als voor den overheidsaccountant geldt.

Op die grond wordt gemeend dat bij een wettelijke regeling geen principieele scheiding tusschen beide categoriën van accountants noodzakelijk is.

Over 't vraagstuk van de integriteit kan er geen verschil tusschen ons beiden zijn.

Over 't vraagstuk van de onafhankelijkheid heb ik mijn standpunt uitvoerig bepaald in mijn naschrift op het artikel van collega Schippers.

'k Wil daaruit slechts herhalen dat door mij onafhankelijkheid noodzakelijk wordt geacht, doch betwijfeld wordt of dit — onder de bestaande verhoudingen tusschen ambtenaar en overheid — inderdaad volledig bereikbaar is.

Over 't vraagstuk van de vakbekwaamheid heb ik, zoowel in mijn artikel, als in mijn naschrift op 't artikel van collega Van Gent eveneens mijn standpunt bepaald.

'k Wil daar in 't licht van de beschouwingen van Van Rietschoten nu toch nog wat dieper op ingaan. Erkend wordt dat de vakbekwaamheid in 't algemeen, m.a.w. de beroepsvorming principieel voor publieke en overheidsaccountants gelijk behoort te zijn.

Doch daarmee is men er niet: nā deze algemeene vorming moet de specifieke vorming plaats vinden voor een bepaalde overheidsfunctie, m.a.w. heeft men zich te specialiseeren.

Deze specialisatie gaat zeer ver, strekt zich naar mijn ervaring niet alleen uit tot de functie, welke men in overheidsdienst uitoefent, doch

zelfs moet binnen die functie weer verdere specialisatie plaats vinden in verband met de uitvoering der te verrichten werkzaamheden.

Dit vereischt diepgaande studie op het specifieke terrein der werkzaamheden, veeljarige ervaring, welke de publieke accountant, die 't geheele gebied van het verkeer bestrijken moet, onmogelijk kan bereiken.

Theoretisch kan men wel stellen dat deze ook in staat is dat te bereiken, doch practisch is zulks niet het geval,

eerstens omdat deze niet over alle bronnen beschikken kan, waarover de overheidsaccountant beschikt,

tweedens omdat deze in onvoldoende mate voor de problemen staat, welke de overheidsaccountant heeft op te lossen.

Daarbij komt dat de publieke accountant nooit over de machtsmiddelen beschikken kan, waarover de overheidsaccountant beschikt, m.a.w. nooit hetzelfde resultaat kan bereiken, als de overheidsaccountant.

Als voorbeeld b.v. moge gewezen worden op de bevoegdheid om de administraties onderling met elkaar te vergelijken, om — al of niet met medewerking van justitieele autoriteiten — verhooren af te nemen, huiszoekingen te doen plaats vinden en dergelijke, welke de publieke accountant mist.

't Is dan ook onmogelijk voor de publieke accountants in *vollen omvang* te voorzien in de behoeften van het verkeer, voor zoover deze de verhouding tot de overheid raken.

Van Rietschoten heeft het probleem van de bevoegdheid als ambtenaar, welke tijdens en na den oorlog in groote mate is uitgebreid, geheel buiten beschouwing gelaten.

Op de verplichtingen, den (opsporings)ambtenaar opgelegd, heb ik meer in 't bijzonder in verband met het vraagstuk van de geheimhouding reeds uitvoerig de aandacht gevestigd in mijn naschrift op 't artikel van collega Schippers.

'k Wil dit nog eens nadrukkelijk onder de aandacht brengen omdat Van Rietschoten ook aan dit probleem in zijn beschouwingen voorbijgaat.

En daarom gaat het m.i. bij 't vraagstuk van de wettelijke regeling er om in te zien:

- 1e. dat publieke en overheidsaccountants verschillende categoriën van accountants zijn, elk met eigen rechten en verplichtingen, elk met eigen verantwoordelijkheid.
- 2e. dat in verband met sub 1e een voor allen gelijkelijk geldende regeling principieel uitgesloten is te achten.

Moge ik thans na de weerlegging van het principieele in de algemeene beschouwingen van Van Rietschoten overgaan tot een bespreking van zijn bijzondere bezwaren tegen bepaalde passages uit mijn artikel.

Van Rietschoten bestrijdt mijn standpunt ten aanzien van de verdediging van bepaalde belangen en door publieke accountants en door overheidsaccountants.

Hij zegt zeer nadrukkelijk dat de functie zich verzet tegen het behartigen of vertegenwoordigen van een bijzonder belang.

Objectiviteit is primair.

'k Geloof niet dat dit — *in volle consequentie doorgevoerd* — juist te achten is.

'k Wil daarmee geenszins beweren dat publieke accountants of overheidsaccountants zich beschouwen moeten als *partij*. Dat is weer geheel iets anders. Beide moeten zijn objectief, voor zoover dit in verband met hun functie, verdedigbaar is.

Laat mij dit met een voorbeeld toelichten:

Stel dat een publieke accountant, die een aangiftebiljet voor de Venootschapsbelasting ten behoeve van een lichaam moet opstellen.

De wet laat steeds meerdere interpretaties toe.

Moet de publieke accountant de voor de N.V. meest gunstige interpretatie toepassen of moet hij zich afvragen welke interpretatie maatschappelijk beziën de voorkeur verdient?

Alleen in 't laatste geval zou hij objectief zijn!

Stel dat een overheidsaccountant 't zelfde geval te behandelen heeft.

Moet hij dan de voor de fiscus meest gunstige interpretatie toepassen of moet hij zich afvragen, wat maatschappelijk beziën de voorkeur verdient?

Alleen in 't laatste geval zou hij objectief zijn!

Doch zelfs als beiden 't laatste standpunt zouden innemen zal m.i. door de accountants het *accent* in 't eene geval gelegd kunnen worden ten gunste van de N.V., in 't laatste geval ten gunste van den fiscus.

Door bespreking tusschen de deskundigen kan ten slotte tot een voor beide partijen (N.V. en fiscus) verantwoorde oplossing worden gekomen.

Objectiviteit is m.i. dan ook mogelijk, zonder de belangen van de partij waarvoor men optreedt uit 't oog te verliezen.

Met de conclusie dat de overheidsaccountant eveneens als de publieke accountant *als zoodanig* een beheersfunctie moet uitoefenen ben ik 't geheel eens.

Voor zoover mij bekend, geschiedt zulks ook niet, althans bij den Rijksaccountantsdienst worden dergelijke opdrachten niet opgedragen. Wel kan aan accountants van dien Dienst privé toestemming verleend worden als beheerder op te treden.

Wat betreft de coördinatie van accountantswerkzaamheden opgedragen en aan publieke en aan overheidsaccountants meent Van Rietschoten dat voorwaarde voor die methode is, dat de publieke accountant een objectief standpunt inneemt, doch dat daarmede niet te rijmen is dat deze „bepaalde belangen te behartigen heeft”.

Wat het eerste betreft ben ik het met Van Rietschoten eens, wat betreft het laatste meen ik in 't voorgaande aangetoond te hebben dat ook bij een objectieve beoordeeling van de problemen, bijzondere belangen niet uit 't oog verloren behoeven te worden.

De conclusie dat als de overheid gecertificeerde stukken voorgelegd krijgt, er geen accountantswerk meer is te verrichten, ongeacht wie het certificaat heeft afgegeven, kan ik niet onderschrijven.

Integendeel blijf ik van meening dat, zelfs in 't geval de publieke accountant objectief te werk is gegaan, de overheidsaccountant nog een taak heeft:

eerstens omdat de publieke accountant nooit ten volle op de hoogte kan zijn van de eischen die de overheid in wetgeving en uitvoeringsvoorschriften heeft gesteld,

tweedens omdat de publieke accountant niet dezelfde zekerheid kan verkrijgen als de overheidsaccountant, wiens bevoegdheden verder reiken.

Aanvulling van de arbeid van de publieke accountant blijft dan ook noodzakelijk!

't Bewijs uit het ongerijmde dat Van Rietschoten voor de onhoudbaarheid van mijn standpunt aanvoert kan niet tot resultaten leiden.

Dit is niet gebaseerd op theoretische, doch op praktische gronden.

Daarover wil ik alleen dit zeggen: inderdaad is het *in beginsel* ongewenscht dat het bedrijfsleven geen kennis nemen kan van door overheidsaccountants uitgebrachte rapporten. Toch is het — althans onder de huidige omstandigheden — onmogelijk een ander standpunt in te nemen.

Niet alle accountants — vermoedelijk zelfs niet eens 't grootste deel — nemen 't door Van Rietschoten voorgestane principe in acht, m.a.w. nemen het standpunt in dat ze zooveel mogelijk de belangen hunner cliënten moeten behartigen.

Is het dan niet begrijpelijk dat de overheidsaccountants er niets voor gevoelen — omdat ze veelal geen volledige controle hebben ingesteld — mede te deelen wat ze wel en wat ze niet hebben geconstateerd om eigen moeilijkheden bij de uitvoering hunner functie niet te vergrooten.

Verdedigen wil ik dit alles in geen enkel opzicht, doch het is m.i. uitvloeisel van de wijze waarop de practijk nog zoo vaak wordt uitgeoefend.

Zoolang de wettelijke regeling van het beroep er niet is, zoolang tuchtmaatregelen niet getroffen kunnen worden op grond van klachten door de overheid bij de tuchtinstanties ingediend, zal in deze toestand wel geen verandering optreden.

Van Rietschoten brengt naar aanleiding van mijn opvatting dat de overheidsaccountant, naast normale accountantskennis de speciale kennis op juridisch gebied behoeft, de vraag naar voren of de verkeersregelen niet te ingewikkeld zijn geworden.

't Is juist dat als de verkeersregelen vereenvoudigd worden, de betekenis van den gespecialiseerden accountant beperkt wordt.

Of dit echter in de toekomst geschieden zal is af te wachten. 't Leven, in al zijn schakeeringen, is in de loop der tijden steeds ingewikkelder geworden.

Dit vindt men ook terug in de wetgeving.

't Gevolg ervan is dat talrijke nieuwe studie-vakken in den loop der jaren zijn ontstaan, waaraan vroeger niet werd gedacht.

B.v. op 't gebied van de belastingwetgeving is een gespecialiseerde wetenschap ontstaan met eigen begrippen, in meerdere of mindere mate afwijkende en van juridische en van bedrijfseconomische begrippen.

't Heeft er zelfs in ons land toe geleid dat men aan Universiteiten en Hoogeschoolen tot de aanstelling van afzonderlijke hoogleeraren in die vakken is overgegaan.

Van Rietschoten zal wel evenmin als ik verwachten dat deze in de toekomst weer overbodig zullen zijn, omdat de belastingwetgeving weer eenvoudig is geworden. Integendeel mijn verwachting is dat de belastingwetgeving ingewikkeld zal blijven, ondanks het feit dat er heel wat uit verdwijnen zal dat ons herinnert aan Duitsche bezetting.

Of en in hoeverre de bemoeienis van de overheid met het bedrijfsleven zich in de toekomst zal uitstrekken kan ik uiteraard niet voorzien.

Dat leiding van of controle op 't bedrijfsleven, in meerdere of mindere mate zal blijven voortbestaan, verwacht ik zeer zeker.

De noodzaak van gespecialiseerde overheidsaccountants in de toekomst staat dan ook voor mij vast.

Elke vereenvoudiging in de bemoeiingen van de overheid met het bedrijfsleven, alsmede elke vereenvoudiging in de verkeersregelen, welke gemotiveerd is, zal echter door mij worden toegejuicht.

In dit opzicht ben ik het geheel eens met Van Rietschoten.

Gaarne neem ik nota van zijn opvatting dat de accountantsstand ontoereikend is om de naleving van de huidige verkeersregelen voor het bedrijfsleven vast te stellen. In mijn artikel werd gesteld dat een oplossing gezocht moest worden in coördinatie van door accountants te verrichten werkzaamheden.

Van Rietschoten gaat daar niet op in, zocht de oplossing in vereenvoudiging van de voorschriften. Ongetwijfeld is ook dit van groot belang om uit de impasse te geraken.

Dat het Ned. Instituut van accountants met de Vereeniging van Academisch gevormde accountants de voornaamste accountantsorganisatie hier te lande zijn, dat het N.I.v.A. alles heeft gedaan, om 't accountantsberoep in Nederland te bevorderen, onderschrijf ik natuurlijk voor 100 %. Taalkundig heb ik door het woord *als* te gebruiken zulks inderdaad onvoldoende scherp tot uitdrukking gebracht. Mijn bedoeling was dit echter in. geen geval.

W. N. DE BLAHEY.

ORDENING VAN HET ACCOUNTANTSBEROEP IN NEDERLAND

door G. J. van Gent.

In het Februari-nummer van dit blad komt onder bovengenoemde titel een artikel van den Heer de Blaey voor, dat mij aanleiding geeft tot het maken van eenige opmerkingen.

In de inleiding wijst de Heer de Blaey op de „onbevoegde” accountants, die hij eenerzijds veroordeelt, maar waarvan hij anderszins verklaart, dat ze niet gemist kunnen worden.

Hoezeer ik het met den Heer de Blaey eens ben, dat de huidige toestand in hooge mate onbevredigend is, ben ik van meening, dat deze menschen, die zich veelal met de administraties van kleinere bedrijven bezig houden, thans nog minder dan vroeger gemist kunnen worden met het oog op de vele voorschriften waaraan ook deze kleine bedrijven helaas onderworpen zijn. Dat een scheiding gemaakt moet worden tusschen „bevoegde” en „onbevoegde” accountants acht ik eveneens noodzakelijk, waarbij zeker zorg zal moeten worden gedragen, dat de boekhoudkundige kennis van de „onbevoegde” accountants voldoende is om zekerheid te hebben, dat de administraties van de kleinere bedrijven, die toch grootendeels aan hun zorgen zijn toevertrouwd, ook aan te stellen eischen voldoen, wat thans dikwijls nog niet het geval is.

Hoe de scheiding uiterlijk tusschen beide groepen zal moeten worden voltrokken, wordt in het wetsontwerp geregeld door aan den bevoegden accountant den titel van registeraccountant te geven.

Ik ben van meening, dat de opvatting van Minister Steenberghe onder de huidige omstandigheden de meest aanvaardbare is, een meening, die ook gedeeld wordt door de aangehaalde commissies.

Het is mij niet duidelijk, waarom de Heer de Blaey de titel van registeraccountant uitsluitend wil reserveeren voor hen, die in het economisch leven gaan optreden als accountant. De Heer de Blaey begrijpt hieronder den publieken accountant en den overheidsaccountant. Hij stelt deze beide functionarissen tegenover dengene, die zijn accountantsbevoegdheid gebruikt om een leidende functie in het bedrijfsleven te vervullen. (Vervult men dan geen functie in het economisch leven?) In het laatste geval meent de Heer de Blaey, moet men zijn bevoegdheid maar staven met diploma's. Deze scheiding leidt m.i. allesbehalve tot de ordening die gewenscht is. Hoe wil de Heer de Blaey handelen t.o.v. den accountant, die eerst als publiek of overheidsaccountant werkzaam is en daarna een functie in een onderneming aanvaardt. Is hij nu ineens niet meer bevoegd om zich registeraccountant te noemen?

Zou men bovendien wel de scheiding willen aanvaarden, dan acht ik de scheidingslijn verkeerd getrokken. Er is dan geen verschil tusschen een overheidsaccountant en een accountant werkzaam in een private onderneming. Zij zijn beiden in „dienst” en er is geen enkele reden om